

Træk af Horsens Bybillede I

Gade

skikkelse

og originaler

Etterhånden som alle bliver mere

lige« udslettes de Forskelle, som engang gav Livet mere Kulør og gjorde Typerne mere markerede. Der fandtes i vore Bedsteforældres Tid langt flere af den Slags Mennesker, der ikke havde fået Tag i Livsmeningens rode Tråd, men som af en eller anden Grund ønskede at leve Livet efter deres egen Smag endnu. Det var Folk, som man måtte lægge Mærke til fordi der var Eventyr — snart festligt broget, snart sørgelig sort — i mange af dem,

Der var dem, der mente, at den Slags Gadeskikkelser og Originaler især horte hjemme i Provinsen. Og når denne Opfattelse vandt Indpas, så skyldtes det uden Tvivl forskellige Skildringer i Litteraturen. Herman Bang skildrede således i en lang Række af sine Noveller stille Provincexistenser, der ligesom var syltede ned i Følsomhed og Skæbne. Mange af hans Mennesker gik omkring på Provinsens toppede Brosten med lange sorte Slør af Weltschmerz og Ulykke ned fra Hatten. Og når Gustav Wied skildrede Roskilde, lob han selv ud og ind og grinede i hveranden Port i Gaden. Mange havde derfor tilsidst det Indtryk, at det var idel Grinagtighed blot at være bosiddende udenfor Kongens København, så mange Originaler, så mange snurrige Skæbner, som der fandtes i den hyggelige Provins. Først Johannes Buchholtz gengav egentlig den danske Provins, som den var. Med et venligt og ualmindeligt indtagende Skælmeri tegnede han en Række Provinsmennesker, der nok var sæere, men alligevel var Mennesker.

Og så er Sandheden også den, at ligesom Provinsbyerne havde deres Originaler, havde Hovedstaden også sine — i hvert Tilfælde indtil for en 20-30 siden. Navne som >Jomfru Tidsfordrivs, der var blevet svejet af en flot Løjtnant; Scheibelein, den tynde Mand med Militærkasketten og Militærmedaljerne, der — når han havde Udgang fra Almindeligheden eller Lade-gaarden — stolt gik i Spidsen for Vagt-paraden eller "Krølle Charles", Originalen foran d'Angleterre, huskes jo endnu i store Kredse.

Nu er Gadeskikkelserne og Originalerne også en saga blot.

Ordet om, at vi fødes som Originaler, roen dor som Kopier, der tillægges den danske Maler Kr. Zah'tmann, men som skyldes den engelske Forfatter Young, bekræftes mere og mere. Grundene er mange, men Hovedårsagen er sikkert den ændrede og udvidede sociale Forsorg, for mango af Provinses Originaler var jo Mennesker, der bar deres klingende Kending-a- eller øgenavne,

Horsens Torv for omkring 80 år siden. Til venstre i Billedet ses Halvdelen af Byens Politistyrke, Bielenberg

som de ikke selv havde Evne til at forvinde.

Læser man Horsenserindringer eller taler med gamle Horsens borgere, så træder Billedet af disse Gadeskikkelser og Originaler ligesom langt frem i Bybilledet, fordi disse Mennesker havde særlige Egenskaber. Og det lader næsten til, at alle Horsensborgere for en Menneskealder siden havde et Kendingsnavn foruden deres hæderlige Døbenavn, selv om de ikke kan sidestilles med Vendelboerne, der åbenbart også her indtog en Særstilling. De gode Landsmænd Norden for Lov og Ret havde nemlig ikke færre end tre Navne. Ect andre brugte, eet de selv brugte og så eet, de brugte, når de skulde skrive under pas Veksler. Det sidste Navn kendte kun Manden selv, Banken og Landposten!

Det er her Tanken i en Række Krønike' at give Billedet af disse Horsens-Skikkelser og Originaler gennem det sidste 100 . For vi har haft mange.

Den mest kendte Gadeskikkelse 1840 og 1850'ernes Horsens var uden Tvivl Chr. Frederik Bielenberge, der udgjorde Halvdelen af Byens Politistyrke, som dengang kun talte to Mand. 1840 var Horsens Indbyggertal 4033, så Bielenberge eller "Bielenbloss" eller blot "Bloss", som han hyppigst kaldtes, har haft ikke så få Borgeres Ve og Vel hvilende på sine brede Skuldre. Nu må man ikke tro, at der var slet så meget for Bielenberg at gøre som Færdselsbetjent som nu. Helt op til 1880'erne kunde der være Sommerfærmiddage, hvor der i hele Sendergades Længde kun færdedes 3-4 Mennesker ad Gangen. Om Formiddagen afbrødes Stilheden kun når en af Lægerne kørte ned ad Gaden i sin Doktorstol fastspændt den Bondevogn, som afhentede

hans Vugge havde stået i Kiel — brolede: Platz, siger jeg, her skal Fa'n ryst' mig vær' Platz. Ja Bielenberg var omkring Midten af forrige Århundrede vel Horsens kendteste Skikkelse. Horsens By skyldte ham en væsentlig Del af sit Fysiognomi, som det hedder i den usædvanlige Erindringsbog, som hedder Fastrupbogen Klapse., der skyldes Pastor C. Knudsen, en Son af en af Horsens lærde Skoles Lærere, L. A. C. Knudsen og som er skrevet som et ligeså ejendommeligt som fantastisk Forsvar mod en anden Horsensbog, L. Kragballes Gamle Minder,

I Klaps hedder det også, at Horsens aldrig har haft Mangel på Pøbelknagte: Begyndere, viderekomne og langt fremskredne. Men Horsene-Pøbelen rystede, når Bielenbloss tordnede sit autoritative 'Fa'n ryst' mig — hans Yndlingsord — og med en betegnende. Bevægelse med sin lange Stok viste, at der ikke var langt til direkte Aktion. Når Friskoledrengene om Eftermiddagen kom fra Skole og fyldte Gaderne med Støj og Hujen, havde Bielenberg nogle store øjeblikke. Han dukkede op snart her og snart der og Horsensdrengene spredtes som Avner for Vinden, når han tordnede sit: Hvad er det for en Spitakkel, Dreng, Vil I se, I schkrupper af hjem eller jeg skal

merherre Chr. v. Jessen, der var Borgmester og Byfoged i Horsens fra 1850 til sin Død 1884, i al sin Majestæt kom hen ad Gaden, havde han den væsentligst for sig selv. Middag og Alter var der lidt livligere på Horsens Strøg, thi så blev Køerne, der havde stået pas Græs pas Markerne ved Sundvejen eller ved Spedalsø, hentet hjem -til

Dog på Torve- og Markedsdage var der såmænd nok at gøre for Bielenbloss. På de store Hestemarkedsdage stod nemlig såvel Nørre- som Smedegade fuldpakket med Heste. Og de vældige Gangere travedes gennem Graven. så det klang i Pøbelnødderne, som Horsensianerne yndede at kalde den toppede Brolægning. Dengang var Graven så smal, at den kun havde et Fortov, men ikke desto mindre var Gaden som nu et af Byens mest befærdede Streg. En stor Del af Gadens Husrække optoges af Jørgensens Hotellets Hestestald, der lå, hvor nu Horsens Banke har sine Lokaler. 'Graven fik i Bielenbergs Tid sin Belysning fra en enlig Tranlygte, der hang i en Kæde tværs over Gadens Midte.På

Markedsdagene var Bielenberg Dagens Mand. I Spidsen for den anden Halvdel af Politistyrken, samt Arrestforvareren og Byens Natvægtere, drog han frem i kraprød Frakke med grønne Opslag, Uniformskasket og med den hvidknappede Stok i en Strop omkring Håndledet. Og hvor der var Fare for, at Markedet skulde ende i Kaos, greb Bielenbloss ind med hård — — Han, der havde været Trompeter ved de Haassens Hejstfolk, greb i Gripen på Hesten med den ene Hånd og med den anden Hånd pas Mulen kylede han, der var knokkelstærk, Hesten

Pas på Deres gamle Oliefrakke og Gummikappe

Lad os reparere den for Dem Kom ind med den, eller nand den til os Knud Østerhammer, Jessensgade 7 - Telefon 352.

Torkil Baumgarten skriver i sin Bog Det gamle Horsens og Horsens Slægter, at på det kendte Billede Markedsscene 1 Horsens 1864«, der skal være tegnet under den fjendtlige Okkupation, som dengang varede 17 Måneder og 17 Dage, ses Bielenberg. Chr. Frederik Bielenberg døde imidlertid Juleaften 1862, så Baumgartens Oplysninger om Billedet er altså urigtige. Enten er Billedet ældre, det kan f. Eks. stamme fra 1848, da Horsens også havde Fremmedbesøg, eller også har Horsensianerne fortalt den ukendte Kunstner om Bielenberg, som en midtpunktsamlende Horsensborger og Kunstneren har så efter Beskrivelsen indføjet Bloss i Billedet, fordi et Marked i de var utænkeligt uden ham.

Bielenberg, der var gift med Marie Olsen, efterlod sig en Datter Marie Jo, hanne, der senere blev gift med Konditor Bøgballe og som 'blev Moder til kgl. Køkkenchef Marie Bøgballe, der døde for nogle Måneder siden.